

‘Perspectief voor ieder kind’

**Jaarverslag Hoogbegaafdheid
2021-2022**

Inleiding

Het samenwerkingsverband PPO NK heeft eind maart 2019 een subsidieaanvraag Hoogbegaafdheid ingediend bij het ministerie van OCenW. Deze aanvraag is in november 2019 toegekend, waarmee het samenwerkingsverband over een periode van vier jaar extra middelen krijgt om tot een dekkend aanbod te komen voor de (hoog)begaafde leerlingen in de regio.

Er is een actieve netwerkgroep die de activiteiten initieert, uitvoert en/of coördineert. De netwerkgroep bestaat uit een vertegenwoordiging namens de schoolbesturen, een externe HB-specialist, vertegenwoordiging vanuit de Trimaran, een beleidsmedewerker van de gemeente Alkmaar, oudervertegenwoordiging, leerkrachten, een beleidsmedewerker van de jeugdzorgaanbieder (Parlan), een consultant van het samenwerkingsverband, de HB-coördinator-samenwerkingsverband en de externe projectleider HB. De laatste is ook voorzitter van de netwerkgroep.

De basis voor de subsidieaanvraag is een project- en activiteitenplan waarin de activiteiten zijn benoemd ter verbetering van het ondersteunings- en onderwijsaanbod voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid. We hebben dit projectplan gezamenlijk met de gemeenten, jeugdhulpaanbieders en ouders opgesteld en in de bijeenkomsten van de netwerkgroep HB om tafel gezeten om te zorgen voor onderlinge afstemming en commitment.

Het doel van het activiteitenplan is om er voor te zorgen dat we, met het inrichten van een dekkend ondersteuning continuüm, een goede en duurzame ondersteuningsstructuur voor onze hoogbegaafde leerlingen kunnen opbouwen.

Dit doen we door te werken met een gezamenlijke procesinrichting met voor elk werkgebied een HB-coördinator en voor elke school een HB-coördinator of HB specialist, die een aanjaagfunctie heeft ten aanzien van de basisondersteuning om zo tot een passend aanbod te komen. Binnen het samenwerkingsverband wordt tijdelijk een HB-coördinator-samenwerkingsverband aangetrokken, die een belangrijke schakel is tussen het samenwerkingsverband en de werkgebieden.

We identificeren onze eigen 'good practices' en gebruiken deze om verschillende werkgebieden onderling te versterken. Wat gaat goed en wat vanuit de eigen praktijk nemen we over in de andere werkgebieden.

We blijven overleggen, bespreken en afstemmen met alle samenwerkingspartners over de inrichting en organisatie van de aansluiting van jeugdhulp en (passend) onderwijs in en om de school. Op deze manier creëren we een flexibele werkwijze voor de ondersteuning van hoogbegaafde leerlingen.

Verder gaat samen met de voorschool en het voortgezet onderwijs gekomen worden tot een doorlopende ontwikkellijn van de voorschool naar het primair onderwijs en van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs.

Samenvatting activiteiten schooljaar 2021/2022

Als onderlegger voor de activiteiten ligt er een activiteitenplan. Hierin staan de plannen en activiteiten die we de komende jaren willen uitrollen. Gaandeweg kunnen die worden bijgesteld en aangevuld met nieuwe inzichten.

In het schooljaar 2021/2022 hebben we de volgende activiteiten gerealiseerd:

Versterken van de basis

a. Scholing

- Opleiding Specialist hoogbegaafdheid
Op (bijna) iedere school is nu een HB-coördinator-school aanwezig. Een aantal HB-coördinatoren- school heeft een opleiding gedaan over hoogbegaafdheid. Er zijn echter ook HB-coördinatoren-school die wel veel affiniteit hebben met deze leerlingen en zelf al veel uitzoeken, maar nog niet een opleiding hebben genoten. Voor deze groep van 22 leerkrachten hebben we een opleidingstraject samengesteld dat in het schooljaar 2021/2022 van start is gegaan, waarbij ze in een jaar tijd heel veel kunnen leren en delen over hoogbegaafdheid. Dit wordt deels online en deels fysiek gegeven. Dit opleidingstraject wordt ook aan een tweede groep deelnemers in het schooljaar 2022/2023 aangeboden.
- Scholingstraject HB-coördinatoren en enkele consultants
Er is ook een verdiepend opleidingstraject samengesteld voor de HB-coördinatoren-werkgebied en de consultants. Alle HB-coördinatoren-werkgebied en een aantal consultants hebben hieraan deelgenomen.

b. Studiedagen

Doel van de studiemiddagen is het laten ontstaan van verbinding tussen leerkrachten en daardoor een schaalvoordeel waardoor eerder passende oplossingen gevonden kunnen worden, het beter afstemmen van het aanbod op elkaar en binnen de regio, en het realiseren van een duurzame kennisinfrastructuur in onze regio op het gebied van HB. In het schooljaar 2021/2022 hebben we studiemiddagen aangeboden over executieve functies, overgang naar het VO voor HB leerlingen, mindset, communiceren met ouders van HB leerlingen, onderpresteren en dubbel-bijzonder. Deze studiemiddagen zijn deels online en deels fysiek aangeboden.

c. Speciaal Onderwijs

Specifiek voor het speciaal onderwijs is in juni 2022 door Tijn Koenderink een studiedag georganiseerd over hoogbegaafdheid. Aan deze bijeenkomst hebben professionals van de Trimaran en van de Spinaker deelgenomen. Na de zomervakantie wordt eenzelfde studiedag georganiseerd voor het personeel van Nexus. Er is meer contact tussen de Trimaran en het SO tot stand gekomen en dat is voor de verbinding en voor kennisdeling zeer zeker waardevol.

d. Expertisedeling de Trimaran

Een vroege expertise-deling van de Trimaran met de andere scholen in de regio bereiken we door:

- De Trimaran neemt deel aan het 6-wekelijkse overleg van de HB coördinatoren van de werkgebieden. Hiermee zorgen we voor kortere lijntjes waardoor er sneller geschakeld kan worden;
- De Trimaran verzorgt studiemiddagen over HB en bijkomende gedrags-, ontwikkelings- en sociaal-emotionele problematiek. Hiermee zorgen we dat de kennis en deskundigheid van de Trimaran wordt gedeeld in de regio en dat de Trimaran meer op het netvlies van de scholen komt;
- De Trimaran sluit aan bij het consulentenoverleg om eenieder te informeren over de Trimaran. Dit omdat er de afgelopen periode, door nieuwe inzichten, vrij veel is veranderd in en rondom de Trimaran. Op deze manier verwachten we dat consulenten de Trimaran eerder in het traject zullen consulteren;
- Op de werkplaats van de HB-coördinatoren van alle scholen heeft de Trimaran een prominente plaats;
- Op de homepage van het samenwerkingsverband staat onder het kopje HB voor ouders informatie over de Trimaran.

e. Webinar

Om de kennis over hoogbegaafdheid in onze regio te vergroten is er vanuit de netwerkgroep HB een webinar georganiseerd, waarin Tijn Koenderink de professionals in onze regio mee heeft genomen in de materie. Leerkrachten, HB-coördinatoren, consulenten, jeugdzorgmedewerkers en andere betrokken zijn uitgenodigd om hun eigen kennis over hoogbegaafde leerlingen te verrijken en te verdiepen. Met dit webinar wordt het bewustzijn rondom hoogbegaafdheid in de regio vergroot en is een startsignaal gegeven voor de verdere professionalisering in het schooljaar 2022/2023.

De opname van de webinar is verspreid onder alle scholen binnen het samenwerkingsverband.

f. Regionale dialoog

Tijdens deze regionale dialoog is met een divers gezelschap van deskundigen het gesprek aangegaan. Niet alleen professionals, maar ook ervaringsdeskundigen. Met als doel om samen te onderzoeken wat anders moet en wat nodig is zodat ook kinderen met veel potentieel zich kunnen ontwikkelen. Dat zij mee kunnen doen en zich gehoord, begrepen, gesteund en uitgedaagd voelen. Deze regionale dialoog heeft plaatsgevonden in juni 2022 en was een groot succes. Na de zomervakantie wordt een compilatie van de dialoog verspreid onder alle professionals in de regio.

g. PO/VO HB bijeenkomst

Voor een soepele overgang van hoogbegaafde leerlingen is het van belang dat het primair en het voortgezet elkaar weten te vinden, dat ze van elkaar weten welke taal gesproken wordt en elkaars werelden leren kennen. Dit leidt tot meer kennis en begrip naar elkaar en bovendien tot meer samenwerking rondom een hoogbegaafde leerling. Om te komen tot deze samenwerking zijn in april 2022 twee bijeenkomsten georganiseerd voor de specialisten hoogbegaafdheid vanuit het voortgezet onderwijs en de HB coördinatoren vanuit het primair onderwijs. Een van deze bijeenkomsten heeft plaatsgevonden in Heerhugowaard voor de scholen in en rondom Heerhugowaard en de andere in Alkmaar voor de Alkmaarse scholen. Ontmoeting is

volgens ons de sleutel voor een succesvolle afstemming tussen po en vo. Tijdens de bijeenkomsten is hier, naast een kort en aansprekend inhoudelijk programma, uitgebreid ruimte voor geboden. De opbrengsten van de twee bijeenkomsten worden in het schooljaar 2022/2023 verder uitgewerkt door de werkgroep HB PO/VO waaraan zowel vertegenwoordigers vanuit het PO als uit het VO deelnemen.

h. Voorschool / PO

Het is van belang om een doorgaande ontwikkellijn tussen de voorschool en het primair onderwijs te hebben. Er is een pilot uitgezet om te kijken wat de effecten zijn op de ontwikkeling van de doelgroepkinderen wanneer we de pedagogisch medewerkers en de leerkrachten van de onderbouw gaan scholen in het begeleiden van hoogbegaafde kinderen. Een aantal scholen en IKC's hebben deelgenomen aan deze pilot 'een goede start voor HB-kinderen'. Op deze manier zal bij de peuters al sprake zijn van een rijke leeromgeving en zal de overgang van peuter naar kleuter en van kleuter naar groep 3 nog soepeler verlopen. In het schooljaar 2022/2023 wordt de opleiding voor het jonge kind nogmaals aangeboden. Deze keer door een andere scholingsaanbieder die met het aanbod beter aansluit bij de wensen en verwachtingen van de professionals in de regio.

i. Overgang PO/VO

Begin februari zijn er een tweetal online bijeenkomsten georganiseerd over de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen. Deze bijeenkomst is zowel voor ouders en leerlingen als voor leerkrachten groep 8 en IB-ers georganiseerd. Tijdens de bijeenkomst hebben Anna Lont, projectleider HB VO en Ingrid Twaalfhoven, consultant swv VO NK, de deelnemers in een korte presentatie geïnformeerd over:

- De overgang po-vo voor hoogbegaafde leerlingen
- En de mogelijkheden die er zijn binnen onze regio voor hoogbegaafde leerlingen.

De bijeenkomsten waren een groot succes. Het voornemen is om deze in het schooljaar 2022/2023 wederom aan te bieden.

j. Expertisepunt Begaafdheid

Om informatie en kennis te delen met elkaar en te leren van en met elkaar is een digitaal en fysiek expertisepunt begaafdheid ingericht. Hierin kunnen zowel ouders, kinderen als professionals informatie halen en brengen.

Hiermee willen we preventief inspelen op vragen rondom kinderen met (vermoedelijk) hoogbegaafdheid van kinderen, scholen en ouders en andere professionals. Het doel is kennis vergroten, ervaringen delen en voorkomen dat kinderen met veel potentieel vastlopen in de ontwikkeling.

Het expertisepunt is laagdrempelig en gemakkelijk benaderbaar voor zowel scholen als ouders. Het expertisepunt zal bestaan uit een online community en een fysieke ontmoetingsplaats, waar lesboeken en materialen ingezien kunnen worden. Het fysieke deel wordt bij de Trimaran geïntegreerd en opent vlak na de zomervakantie. Gelijktijdig zal ook de online community openbaar worden gemaakt.

k. Bijeenkomst voor hoogbegaafde leerlingen en hun ouders met Frank van de Goot

Naast inzet op professionalisering en uitbreiding van onderwijs- en ondersteuningsaanbod voor de hoogbegaafde leerlingen in onze regio, vinden wij het ook belangrijk dat er ruimte is voor bijeenkomsten voor deze jongeren en hun gezin. Daarom hebben we een avond georganiseerd waarin Frank van de Goot ons mee heeft genomen in zijn verhaal over zijn schoolloopbaan en zijn werk. Hij heeft geïnspireerd door naar mogelijkheden te kijken, niet op te geven en te durven zijn wie je bent.

Bij deze avond waren (hoog)begaafde leerlingen van de bovenbouw van de basisschool én (hoog)begaafde leerlingen van de onderbouw van het voortgezet onderwijs én hun ouders aanwezig. Daarnaast waren HB specialisten van het PO en het VO aanwezig.

Versterken van de werkgebieden

a. Inclusieve werkgebieden

In onze regio kiezen wij bewust voor meer 'inclusief' onderwijs, als antwoord op de stijgende trend van verwijzingen en daarmee toenemende segregatie in het onderwijs. Elk kind moet kunnen opgroeien in zijn natuurlijke omgeving. Bij voorkeur in de eigen wijk. Inclusiever onderwijs is een opdracht voor alle scholen. Inclusiever onderwijs betekent dat onze scholen ernaar toewerken om op termijn ook zwaardere ondersteuning en toerusting in te passen voor leerlingen die dat nodig hebben. Lukt dat niet, dan helpt de school de leerling een andere school te vinden die de zwaardere ondersteuning en toerusting wel kan bieden.

Bij inclusiever onderwijs is die andere school thuisnabij en biedt die onderwijs samen met leerlingen die geen ondersteuning nodig hebben. Hoe inclusief onderwijs vorm krijgt, kan van plek tot plek verschillen. Afhankelijk van het kind, ouders en de lokale onderwijs- en zorgcontext. Het is de uitkomst van een proces van (onder)zoeken en de puzzel op die plek passend maken.

De bereidwilligheid in de werkgebieden is cruciaal. Dat betekent dat we inclusiever onderwijs lokaal laten aansluiten door maatwerk en doelmatige inzet van ondersteuning en middelen. We streven naar inclusieve werkgebieden, zodat elk kind thuisnabij onderwijs kan volgen met de eigen vriendjes in de buurt.

In onze regio zijn de scholen geografisch verdeeld over 8 werkgebieden. Voor het organiseren van dit inclusiever onderwijs willen we onze structuur van de werkgebieden gaan gebruiken.

Ook rondom de ondersteuningsvragen die spelen bij hoogbegaafdheid willen we op deze manier gaan werken. Het komende schooljaar schrijft elk werkgebied een plan hoe ze hier gezamenlijk stappen in willen zetten.

b. HB coördinatoren werkgebieden

Elk werkgebied heeft met ingang van de zomer 2021 een HB-coördinator. Ons doel is dat aan het eind van de projectperiode elke school een HB-coördinator, HB specialist of talentcoach heeft die een aanjaagfunctie heeft ten aanzien van de basisondersteuning om zo tot een passend aanbod te komen.

Deze HB-coördinatoren van de werkgebieden en de HB-coördinator van het samenwerkingsverband zijn met elkaar vanaf januari 2021 een lerend netwerk gaan vormen. Zij vormen de spil in de kennisdeling.

Elk werkgebied heeft bij voorkeur een werkgroep HB waar alle HB-coördinatoren van de scholen samen met de HB-coördinator van het werkgebied in bijeen komen. Elk werkgebied stelt de komende periode een ontwikkelplan rondom HB op specifiek gericht op het eigen werkgebied.

c. Scholing consulenten

De consulenten van het samenwerkingsverband worden ook meegenomen in de scholing. Naast het eerder genoemde verdiepend opleidingstraject kunnen de consulenten ook deelnemen aan de studiedagen HB die voor de regio worden georganiseerd. Op deze manier zorgen we er voor dat ook de kennis en expertise bij de medewerkers van het samenwerkingsverband wordt vergroot.

d. Relatie met de Trimaran

De positie van de Trimaran binnen de werkgebieden wordt versterkt en verbeterd. Zo wordt er ingezet op communicatie en kortere lijntjes, wat mogelijk maakt dat het voor de werkgebieden duidelijker en makkelijker is om de expertise van de Trimaran in te schakelen.

Extra ondersteuning

a. Bovenbestuurlijke plusklas

Met de pilot bovenbestuurlijke plusklas krijgen leerlingen uit groep 5 t/m 7 tijdelijk aanvullend onderwijs op maat, passend bij de leerbehoefte van meer- en hoogbegaafde leerlingen. Deze plusklas is met ingang van het schooljaar 2021/2022 ingericht voor de basisscholen in werkgebied Alkmaar Zuid en Oost. Leerlingen waarvan de school handelingsverlegen is wat betreft onderwijsaanbod en/ of peercontact kunnen voor deze klas aangemeld worden, waarop een zorgvuldige aanmeld- en selectieprocedure zal volgen.

De pilot wordt door de werkgroep gevolgd en gemonitord, om hier ook voor de toekomst en voor de andere werkgebieden lering uit te trekken. In de werkgebieden Heerhugowaard en Langedijk zijn de voorbereidingen voor een bovenbestuurlijke plusklas in volle gang. Naar verwachting zal deze plusklas in najaar 2022 van start gaan.

b. Verdiepende opleiding HB

Naast de opleiding tot HB-specialist die in het schooljaar 2021/2022 is aangeboden aan een eerste groep deelnemers in de regio en die ook in het schooljaar 2022/2023 zal worden aangeboden aan een tweede groep, zijn er voorbereidingen getroffen voor een verdiepende opleiding HB. Aan deze opleiding kunnen HB coördinatoren van de scholen deelnemen die al een basisopleiding tot HB specialist hebben afgerond, maar die zich verder willen bekwamen en verdiepende kennis willen opdoen. Deze opleiding is specifiek samengesteld op de behoeften van de scholen binnen het samenwerkingsverband: in december 2021 is bij alle scholen een vooronderzoek gedaan (d.m.v. een enquête) waarmee we samen met de opleider kunnen bepalen waar dit verdiepend aanbod uit zou moeten bestaan. Deze opleiding wordt in het schooljaar 2022/2023 aangeboden binnen de regio en de werving van deelnemers is in volle gang.

c. Evaluatie pilot Trimaran

De Trimaran is een 5-jarige pilot die in het schooljaar 2017/2018 is gestart voor hoogbegaafde leerlingen die vastliepen in hun ontwikkeling. Het gaat om kinderen met veel potentieel maar die om verschillende redenen vastliepen. De laatste jaren wordt de Trimaran ook ingezet om dreigende hoogbegaafde thuiszitters te ondersteunen door direct een combinatie van onderwijs en jeugdhulp te bieden. Door deze combinatie krijgen de kinderen de mogelijkheid om weer tot leren en ontwikkeling te komen. Na een bepaalde tijd maken deze kinderen (onder begeleiding) de stap naar regulier onderwijs. Het is een onderwijs-zorgvoorziening die gehuisvest is binnen De Driemaster. Een voorziening die beschikbaar is voor kinderen uit de gehele regio Alkmaar. De pilot eindigt in september 2022.

In 2021 heeft de projectgroep Trimaran, met daarin ook een vertegenwoordiging vanuit de netwerkgroep HB, de pilot Trimaran geëvalueerd en een advies uitgebracht aan de bestuurders over een mogelijk vervolg op de Trimaran.

De pilot de Trimaran is de afgelopen periode een succes gebleken. Met de geboden begeleiding en ondersteuning vanuit onderwijs en jeugdhulp heeft de Trimaran veel kunnen betekenen voor de kinderen (en hun ouders) die gebruik maken van de Trimaran. Tijdens de pilotperiode is er meer bekend geworden over de groep dubbel-bijzondere kinderen, over de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp en waar inzet nodig is om de (basis)ondersteuning op reguliere scholen te versterken.

Uit de evaluatie is gebleken dat de Trimaran voor een kleine groep kinderen nog steeds cruciaal is. Voor deze groep is besloten om de Trimaran als onderwijs-zorgvoorziening voort te zetten. Er vindt jaarlijks een evaluatie plaats, waarbij ook met elkaar de ontwikkelopgaven voor het komend jaar worden afgesproken. In dit continu leerproces gaat het met name om de vragen wat er nog nodig is in het reguliere onderwijs en wat er vervolgens moet worden opgepakt binnen de Trimaran. Wanneer uit de jaarlijkse evaluatie blijkt dat de Trimaran niet meer nodig is, wordt er afgebouwd.

Het streven blijft dat in de begeleiding van meer- en hoogbegaafde leerlingen met complexe ondersteuningsvragen een zo inclusief mogelijke aanpak wordt geboden: in de regio Alkmaar gaat elke jeugdige naar een reguliere school bij hem/haar in de buurt, ongeacht de diagnose en/of ondersteuningsvraag.

Communicatie

a. Nieuwsbrieven en website

Er is een 'tegel' hoogbegaafdheid op de website van het samenwerkingsverband aangemaakt waarop relevante informatie, kennis en vindplaatsen wordt gedeeld. In het afgelopen schooljaar zijn er twee nieuwsbrieven met informatie en good practices uit de regio verspreid. In een van deze nieuwsbrieven hebben de HB-coördinatoren van de werkgebieden zichzelf voorgesteld. We maken op deze manier gebruik van onze eigen 'good practices' om verschillende werkgebieden onderling te versterken. Wat gaat goed en wat vanuit de eigen praktijk nemen we over in de andere werkgebieden.

b. Werkplaats voor HB-coördinatoren van de scholen en IB-ers

Er is een pagina vormgegeven binnen de werkplaats van het samenwerkingsverband voor HB-coördinatoren van de scholen en werkgebieden. Op deze werkplaats wordt informatie gedeeld, kunnen mensen ervaringen delen en kennis uitwisselen. Er wordt steeds actiever gebruik gemaakt van werkplaats door de HB-coördinatoren van de scholen en IB-ers en andere leerkrachten, waardoor hier bijna automatisch een lerend netwerk tot stand komt. Zie hier: <https://www.ppo-nk.nl/groups/18-hoogbegaafd/welcome>

c. Deelnemersraad

In het afgelopen schooljaar is de deelnemersraad middels korte verslagen geïnformeerd over de ontwikkelingen. In de deelnemersraad van eind mei is een presentatie gegeven en is meer specifiek gesproken over de inzet en het aanbod vanuit de netwerkgroep HB. Met de leden van de deelnemersraad is gesproken over mogelijke kansen en de aanjagende rol die de bestuurders kunnen spelen zodat het thema hoogbegaafdheid nog meer gemeengoed wordt in onze regio.

Vooruitblik

Er zijn dit jaar een flink aantal zaken in gang gezet. Het is goed om te merken dat het thema hoogbegaafdheid steeds meer een plek krijgt in het aanbod op scholen. Collega's van verschillende scholen en besturen gaan steeds meer met elkaar in gesprek, delen ervaringen en willen graag leren van elkaar. We hebben in de nieuwsbrief en tijdens de studiemiddagen prachtige good practices kunnen horen en lezen.

Corona, maar ook de werkdruk in het onderwijs is in het schooljaar 2021/2022 een spelbreker gebleken voor kennisdeling en uitwisseling van ervaringen in fysieke bijeenkomsten en het informeren en betrekken van partijen.

Volgend schooljaar zal de ingezette lijn worden voortgezet. De hierboven genoemde punten zullen een verdieping en vervolg krijgen. Er wordt verder ingezet op het organiseren van scholing, het delen van kennis en het inzichtelijk maken van de expertise op de verschillende scholen. De activiteiten uit de planning zullen puntsgewijs worden aangepakt en eventueel aangevuld worden vanuit voortschrijdend inzicht.